

УДК 378.018.8.011.3-051:796

Безкопильний О. О.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси
Гречуха С. В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси
Гаценко В. П.
старший викладач
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Автори статті акцентують увагу на тому, що в умовах модернізації вищої педагогічної освіти особистісно-орієнтований підхід дозволяє значно підвищити якість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Основою особистісно-орієнтованого підходу є індивідуалізована система наукових знань і практичних умінь, що створює позитивні зміни у світогляді, мотивації, життєвих цінностях, мисленні, поведінці, орієнтації в навколишньому середовищі. Узагальнено, що у закладах вищої освіти особистісно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі має бути спрямованим на розвиток особистісного потенціалу майбутнього вчителя, його професійну самореалізацію, креативність і ініціативність, розвиток здатності адаптуватися в складних соціальних і професійних обставинах та передбачає диференціацію різних видів підготовки на основі врахування інтересів, потреб і мотивів, особистісних функціональних характеристик та можливостей, рівня загально-теоретичної та спеціальної практичної підготовленості студентів.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід, майбутні вчителі фізичної культури, здоров'язбережувальна діяльність, основна школа.

Безкопильный А. А., Гречуха С. В., Гаценко В. П. Личностно-ориентированный подход в подготовке будущих учителей физической культуры к здоровьесберегательной деятельности в основной школе. Авторы статьи акцентируют внимание на том, что в условиях модернизации высшего педагогического образования личностно-ориентированный подход позволяет значительно повысить качество профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры. Основой личностно-ориентированного подхода является индивидуализированная система научных знаний и практических умений, которая позитивно влияет на мировоззрение, мотивацию, жизненные ценности, мышление, поведение, ориентацию в окружающей среде. Указано на то, что личностно-ориентированный подход к подготовке будущих учителей физической культуры к здоровьесберегательной деятельности в основной школе должен быть направленным на развитие личностного потенциала будущего учителя, его профессиональную самореализацию, креативность и инициативность, развитие способности адаптироваться в сложных социальных и профессиональных условиях и предусматривает дифференциацию различных видов подготовки на основе учета интересов, потребностей и мотивов, личностных функциональных характеристик и возможностей, уровня теоретической и специальной практической подготовленности студентов.

Ключевые слова: личностно-ориентированный подход, будущие учителя физической культуры, здоровьесберегательная деятельность, основная школа.

Bezcopylny O. O., Hrechukha S.V., Gatsenko V.P. Personality-oriented approach in the future physical culture teachers' training to the health-keeping activity in the secondary school. The authors of the article draw the attention to the fact in the conditions of the higher pedagogical education modernization the personality-oriented approach allows to considerably increase the future physical culture teachers' professional training quality.

The main aim of the work was to reveal the essence of the personality-oriented approach as to the future physical culture teachers' training to the health-keeping activity in the secondary school.

It has been cleared out based on the questionnaire vault-pole, that only 42,0% of the students are completely satisfied with the contents of the higher physical culture education as to their training to the health-keeping activity in the secondary school.

The implementation of the personality-oriented approach to the teaching and educational process, directed at the forming future physical culture teachers' readiness to the health-keeping activity in the secondary school, presupposes the application of such principles, as realizing the purpose of the professional training; forming moral and sociocultural values; keeping social behavior norms; the development of the socially relevant personality qualities of the teaching and educational process participants. The base of the personality-oriented approach is an individualized system of scientific knowledge and practical skills, creating a positive effect on the outlook, motivation, vital values, thinking, behavior, orientation in the environmental medium.

It has been generalized, that in the higher educational establishments personality-oriented approach to the future physical culture teachers' training to the health-keeping activity must be directed to the development of the future teacher's personality potential, his professional self-realization, creativity and being initiative, the development of the ability to adapt in difficult social and

professional circumstances and presupposes differentiation of training kinds based on the taking into account interests, needs and motives, personality functional characteristics and opportunities, level of general-theoretical and special practical students' being trained.

Keywords: the personality-oriented approach, future physical culture teachers, the health-keeping activity, the secondary school.

Постановка проблеми. Демократичні перетворення у житті суспільства призводять до відповідних змін в усіх галузях діяльності люди. Тому в освітній системі змінюються акценти із масових педагогічних явищ на особистість, вивчення можливостей і умов індивідуального розвитку, саморозкриття та самореалізації на різних етапах життєдіяльності.

Питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури для національної школи є завжди актуальним. Побудова процесу підготовки високоосвічених фахівців, здатних до самовдосконалення і самореалізації, готових здобувати і застосовувати на практиці знання, приймати креативні і нестандартні рішення, в сучасних умовах, неможлива без наукового пошуку змісту, форм, методів, моделей і технологій навчання, що забезпечують широкі можливості для всебічного, гармонійного розвитку і самореалізації особистості, що актуалізує значення особистісно-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях науковців О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринаського, Є. А. Захаріної, Л. І. Іванової, Н. І. Степанченко, Л. П. Суценок, О. В. Тимошенка, Б. М. Шияна та інших вказується на гостру необхідність удосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Питанням особисто-орієнтованого підходу в освіті присвячували свої дослідження такі науковці, як І. Д. Бех, Е. В. Бондаревская, А. І. Кузьмінський, В. В. Серіков, І. С. Якиманська.

Вчені Т. В. Однолєток [1], О. П. Панфілова, В. В. Борисова, Т. А. Шестакова [3], В. А. Фатеева [6] доводять, що в умовах модернізації вищої педагогічної освіти, особистісно-орієнтований підхід дозволяє значно підвищити якість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Іноземні вчені В. А. Боусе [7], К. Л. Олівер [8], Жо Харріс [9] приділяють увагу деяким аспектам підготовки вчителів фізичної культури.

Мета роботи – розкрити сутність особистісно-орієнтованого підходу щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні здоров'язбережувальна діяльність вчителя фізичної культури набуває все більшого значення, що призводить до визнання її одним з найважливіших компонентів професійної підготовки сучасного фахівця. У зв'язку з цим, підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі розглядається нами як система організаційних і психолого-педагогічних заходів, що відбуваються у закладах вищої освіти та спрямовані на оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями, навичками та досвідом, які дозволять запроваджувати різноманітні форми фізичного виховання учнів протягом навчального дня та у позакласній роботі, ефективно проводити гімнастику перед заняттями, фізкультурні хвилинки і фізкультурні паузи, спортивні години у групах подовженого дня, фізкультурно-спортивні свята з метою зміцнення та збереження здоров'я суб'єктів освітнього процесу.

На основі анкетного опитування, в якому брали участь студенти провідних закладів вищої освіти України, що готують майбутніх учителів фізичної культури, нами було з'ясовано думку студентів про те наскільки їх задовольняє зміст вищої фізкультурної освіти щодо підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі (рис.1).

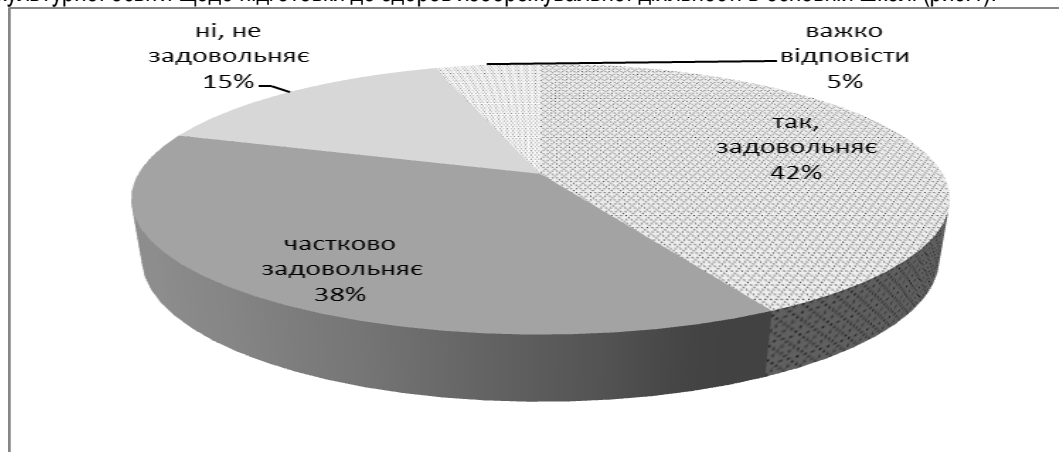

Рис. 1. Результати опитування (%) студентів (n=390) вищих навчальних закладів України про те чи задовольняє їх зміст вищої фізкультурної освіти щодо підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Результати представлені на рисунку 1 дозволяють констатувати, що менша половина опитаних студентів, а саме 42,0%, повністю задоволена змістом вищої фізкультурної освіти. Такі свідчення, на нашу думку, вказують на необхідність проведення ґрунтовних досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

У педагогічній науці ідеї гуманізму та пріоритету особистості проявилися в появі особистісно-орієнтованої педагогіки. Її головним принципом є визнання унікальності особистості людини у всіх її проявах.

На думку Г. К. Селевко, сучасні технології навчання у вищому навчальному закладі повинні бути зорієнтовані на створення умов для самовираження і саморозвитку майбутнього педагога. Однією з таких технологій є особистісно-орієнтована технологія навчання, у центрі якої перебуває особистість студента, її самобутність, самоцінність [4, с. 171]. Н. Опанасенко вважає, що «особистісно-орієнтований підхід сприяє залученню студента до активної діяльності. Тому викладач у своїй роботі повинен враховувати індивідуальні можливості студентів, використовувати диференційований підхід, особистісно-орієнтовані технології навчання студентів, тим самим сприяти розвитку їх пізнавальної активності, самодіяльності, формування здатності до управління своєю діяльністю» [2, с. 325]. О. М. Тур вважає, що «застосування особистісно-орієнтованого підходу в освіті дає змогу вирішувати такі завдання, як розвинути індивідуальні здібності кожного студента до продуктивного спілкування; виявити індивідуальний комунікативний досвід особистості; допомогти студентові через спілкування пізнати себе; змінити комунікативні установки відповідно до сучасних вимог; сприяти самовизначенню та самореалізації кожного студента як суб'єкта комунікативної діяльності; сформувати у студента комунікативну культуру, правильно визначати напрямки поведінки, тощо» [5, с. 111].

Сучасна методологія підготовки педагога в закладах вищої освіти фізкультурного профілю, переважно, зорієнтована на стандартну типологію мислення і діяльності, що обмежені традиційною схемою передачі готового досвіду без елементів критичності, творчості, мотивації та рефлексії. Проте, підготовка високо компетентних майбутніх учителів фізичної культури вимагає впровадження нових підходів у професійній підготовці. У цьому плані доцільно відмовлятися від репродуктивного підходу, який базується на механічній передачі знань зорієнтованих на середньостатистичного студента. Вважаємо, що з позицій сьогодення, значно підвищити якість підготовки майбутніх учителів фізичної культури можливо за умов використання тих технологій навчання, які по-новому впливають на процес засвоєння знань, підвищують її ефективність та стимулюють особистісний розвиток студента.

Важливим завданням підготовки фахівця нової формації в сфері фізичної культури і спорту з позиції особистісної орієнтації процесу навчання, як зазначає В. А. Фатеев, є «формування стійкого інтересу і стійкої мотивації до творчого пошуку в напрямку професійної діяльності та систематичного підвищення рівня особистої освіченості в професійній галузі; особистісна орієнтація змісту освіти; становлення і соціалізація особистості в умовах сучасного світу; забезпечення варіативності і свободи вибору в освіті; формування «готовності» використовувати свій досвід в реальному житті; створення оптимально середовища для життєдіяльності та самопізнання і умов для реалізації потенційних здібностей кожного в обраному виді професійної діяльності» [6, с. 155].

Процес підготовки спрямований на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на основі особистісно-орієнтованого підходу вимагає побудови навчально-виховного процесу на основі сукупності таких принципів, як усвідомлення мети професійної підготовки; формування моральних та соціокультурних цінностей; дотримання соціальних норм поведінки; розвиток соціально значимих якостей особистості учасників навчально-виховного процесу. Основою особистісно-орієнтованого підходу в контексті нашого дослідження є індивідуалізована система наукових знань і практичних умінь, що створює позитивні зміни у світогляді, мотивації, життєвих цінностях, мисленні, поведінці, орієнтації в навколишньому середовищі.

Погоджуючись із думкою вчених ми можемо узагальнити, що у закладах вищої освіти особистісно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі має бути спрямованим на розвиток особистісного потенціалу майбутнього вчителя, його професійну самореалізацію, креативність і ініціативність, розвиток здатності адаптуватися в складних соціальних і професійних обставинах та передбачає диференціацію різних видів підготовки на основі врахування інтересів, потреб і мотивів, особистісних функціональних характеристик та можливостей, рівня загально-теоретичної та спеціальної практичної підготовленості студентів.

Висновки. Охарактеризовано особистісно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, основу якого становить сукупність вихідних уявлень, цільових установок, методів та засобів пізнання особистості студента для його професійного розвитку в умовах сучасної освітньої системи.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Література

- 1.Однолеток Т. В. Личностно ориентированный подход в подготовке будущих учителей физической культуры в процессе педагогической практики // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2009. – №12. –С. 136-138.
- 2.Опанасенко Н. Особистісно орієнтований підхід у підготовці вчителя початкової школи в мовах кредитно-модульної системи навчання / Н. Опанасенко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші]. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – Випуск 3. – С. 325–333.
- 3.Панфилов О. П. Инновационные подходы к повышению качества подготовки специалистов по физической культуре / Панфилов О. П., Борисова В. В., Шестакова Т. А. // Известия ТулГУ. Физическая культура. Спорт. – 2013. – №2. – С. 133-140.
- 4.Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : [учебное пособие] / Г.К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.

5. Тур О. М. Особистісно-орієнтований підхід у процесі формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності / О. М. Тур // Педагогічна освіта: теорія і практика. - 2015. - Вип. 18. - С. 111-116.

6. Фатеев В. А. Реализация личностно ориентированного подхода в практике профессиональной подготовки учителя физической культуры / В. А. Фатеев // Ukrainian Journal of Ecology. - 2015. - №1а (14). - С. 154-161.

7. Boyce B. A. The Impact of Supply and Demand on Doctorates in Physical Education Teacher Education: The Future of the Profession / Barbara Ann Boyce, Jackie Lund, Kason O'Neil // Quest. - V. 68, - Issue 3: The Future of Kinesiology in Higher Education. - 2016. - P. 337-347.

8. Oliver K. L. «The sweetness of struggle»: innovation in physical education teacher through student-centered inquiry as curriculum in a physical education methods course / K. L. Oliver, H. A. Oesterreich, R. Aranda, J. Archeleta, C. Blazer, K. de la Cruz // Physical Education and Sport Pedagogy. - V. 20. - Issue 1. - 2015. - P. 97-115.

9. Harris J. Physical education teacher education students' knowledge, perceptions and experiences of promoting healthy, active lifestyles in secondary schools / Jo Harris // Physical Education and Sport Pedagogy. - Volume 19, Issue 5. - 2014. - 466-480.

References

1. Odnoletok T. V. (2009). "Personality oriented approach in training of the future physical culture teachers in the process of the pedagogical practice", Pedagogics, psychology and medico-biological problems of the physical education and sport, Vol. 12, pp. 136-138.

2. Opanasenko N. (2011). "Personality oriented approach in the primary school teacher's training in conditions of the credit-module teaching system", Problems of the modern teacher's training : The Uman Pavlo Tychyna state pedagogical University scientific works collection, Vol. 3, pp. 325-333.

3. Panfilov O. P., Borisova V. V., Shestakova T. A. (2013). "Innovative approaches to the physical culture specialists' training quality increase", Newsletter. Physical culture. Sport, Vol. 2, pp. 133-140.

4. Selevko G. K. (1998). "Modern educational technologies": [teaching manual]. Moscow: Folk education.

5. Тур О. М. (2015). "Personality-oriented approach in the process of forming communicative competency of the future specialists in the documents science and information activity", Pedagogical education: theory and practice, Vol. 18, pp. 111-116.

6. Fateev V. A. (2015). "The realization of the personality oriented approach in the physical culture teacher's professional training practice", Ukrainian Journal of Ecology, no. 1а (14), pp. 154-161.

7. Boyce B. A., Barbara Ann Boyce, Jackie Lund, Kason O'Neil (2016). "The Impact of Supply and Demand on Doctorates in Physical Education Teacher Education: The Future of the Profession", Quest, Vol. 68, Issue 3, pp. 337-347.

8. Oliver K. L., Oesterreich H. A., Aranda R., Archeleta J., Blazer C., K. de la Cruz (2015). "The sweetness of struggle": innovation in physical education teacher through student-centered inquiry as curriculum in a physical education methods course", Physical Education and Sport Pedagogy, Vol. 20, Issue 1, pp. 97-115.

9. Harris J. (2014). "Physical education teacher education students' knowledge, perceptions and experiences of promoting healthy, active lifestyles in secondary schools", Physical Education and Sport Pedagogy, Vol. 19, Issue 5, pp. 466-480.

УДК: 378:[37.091.12.011.3-051:796]

Бермудес Д. В.

кандидат педагогічних наук, старший викладач

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми

ГЕНЕЗА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Метою статті є дослідження генези професійної підготовки вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти. З опорою на авторську періодизацію історії розвитку професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Україні у XX столітті Л. Сущенко, використанням аналізу наукової думки та систематизації вітчизняних дисертаційних досліджень вирізняє та характеризує ключові наукові дослідження генези професійної підготовки вчителів фізичної культури в окремих країнах. Перспективами подальших наукових розвідок є пошук оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Ключові слова: генеза, професійна підготовка, вчитель фізичної культури.

Бермудес Д. В. Генезис профессиональной подготовки учителя физической культуры. Целью статьи является исследование генезиса профессиональной подготовки учителей физической культуры в учреждениях высшего образования. С опорой на авторскую периодизацию истории развития профессиональной подготовки специалистов физического воспитания и спорта в Украине в XX веке Л. Сущенко, использованием анализа научной мысли и систематизации отечественных диссертационных исследований определены и охарактеризованы ключевые научные исследования генезиса профессиональной подготовки учителей физической культуры в разных странах. Перспективами дальнейших научных исследований является поиск обновления содержания, форм и методов подготовки будущих учителей физической культуры к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: генезис, профессиональная подготовка, учитель физической культуры.